

## 13.

### JÁKOB BEN MALACHI (1470-1554)

#### 1488-1497

*És monda az Úr Isten: Nem jó az embernek egyedül lenni;  
szerzek néki segítők társat, hozzá illőt.\**

\*1Móz 2,18

*Mert ha elesnek is, az egyik felemeli a társát.  
Jaj pedig az egyedülvalónak, ha elesik, és nincsen, a ki őt felemelje.\**

\*Préd 4,10

Jákob ben Malachi atyja halála után Szalonikiben nem találta a helyét, de emlékezett a néhány éve tett ígéretére, miszerint tizennyolc éves koráig atyja és anyja házáat el nem hagyja, így 1488. december elejéig otthon maradt annak ellenére, hogy nagyon nehezen tudta magát elfoglalni. Anyja látta, fia útra fog kelni, ezért kétségbeesetten próbálta marasztalni, nem vette észre, hogy ezzel éppenséggel indulási szándékát erősíti. Jákob hiába magyarázta anyjának, hogy ez a dolgok rendje, és hiába vigasztalta, hogy ne aggódjon, mert minden rendbe fog jönni, az csak nem hagyta abba a kesergést. Jákob tudta, atyja halála olyan súlyos csapás volt az anyjának, hogy annak szavai nem számíthatók be, ezért nem ellenkezett vele. Minden vitát azzal zárt le, hogy házasodni, és családot alapítani kíván, mert nem akarja azt az életet élni, mint nagyatyja és atyja, hogy azok vén fejjel hagynak maguk mögött árvaságra ítélt utódokat. December közepén Jákob összekészült az utazáshoz, és megígérte az anyjának, hogy amint megtalálja a helyét, azonnal magához fogja vinni, és újra egymás közelében fognak lakni. A Prédikátor szavaival búcsúzott az anyjától:

*Egyik nemzetség elmegy, és a másik eljő;  
a föld pedig mindörökké megmarad.  
És a nap feltámad, és elnyugszik a nap;  
és az ő helyére siet, a hol ő ismét feltámad.  
Siet délre, és átmegy észak felé;  
körbe-körbe siet a szél,  
és a maga keringéséhez visszatér a szél.  
Minden folyóvíz siet a tengerbe;  
mindazáltal a tenger mégis meg nem telik:  
akármicsoda helyre a folyóvizek siessenek,  
ugyanazon helyre térnek vissza.\**

\* Préd 1.4-7

Jákob 1489 februárjában érkezett Üszkübbe (amit a helyiek Skopjének is neveztek), ahol négy évvel azelőtt megismerkedett Zipporával, amikor atyját kísérte a keleti posztók beszerzésére. Malachi nem tudta, de az akkor tizenöt éves Jákob együtt hált a két évvel idősebb Zipporával.

Üszkübben megtalálta Zippora atyjának a házat, és otthon találta Zipporát is, aki azonnal felismerte Jákobot, és visszafogottan, de boldogan üdvözölte. Zippora atya József, szomorúan hallgatta meg Jákob beszámolóját Malachi haláláról. Mire este lett, és a titokban kortyolt borocska megindította József nyelvét elmesélte, hogy lányai közül egyedül Zipporát nem tudta ez idáig férjhez adni, mivel van neki egy fattya, aki most három éves gyönyörű fiúcska, és a kérők Zippora szüzességének hiányát mind házassági akadálnak tekintik. Ebben a pillanatban szalad be a szobába a kis Abraham, és nagyatyja ölébe vetette magát, aki szeretettel ölelte magához. Ahogy a kisfiú József keblére vetődött és József a hajába túrt, Jákob egy vörös foltot pillantott meg a gyermek tarkóján.

Jákob beleszédült a hihetetlen gondolatba. Zippora, aki látta Jákob elkerelkedett szemét, éjjel beszökött az álmatlansággal küszködő fiúhoz, és karjaiba vetette magát. Jákob kérdésére bevallotta, hogy a kicsi Abraham Jákob fia, aki egyszeri együttlétük alatt fogant.

Jákob néhány hét eltelte után megkérte Zippora kezét Józseftől, aki hitetlenkedve, de hozzájárult a házasságkötéshez, melyet 1489 májusának közepén tartottak meg. Mivel Zora biztos volt abban, hogy a fia szerencsésen letelepedik és családjával az ő közelségében fog lakni, ezt énekelte az esküvőn:

*Örüljetek egek, mert az Úr végbe vitte,  
kiáltatok földnek mélységei,  
ujjongva énekeljetek hegyek, erdő és benne minden fa;  
mert megváltá az Úr Jákóbot,  
és Izráelben megdicsőíti magát.\**

\* Ésa 44,23

Az esküvő után Jákob a nevére vette Abrahamot, és a család megkezdte közös életét.

1490-től Üszküb nem kedvezett a kereskedésnek, ezért Jákob a családjával és anyjával leköltözött Ohridba, a tó mellé, ahol törökök, albánok, dalmátok, szerbek és néha magyarok is megpihentek, Durresbe, a tengeri kikötőbe menvén. Ohridban kezdődtek a gondok Jákob és Zippora között. Zippora ugyanis nem kívánt többet szülni (mivel majdnem belehalt az első szülésbe), ellenben nem tudott ellenállni a testi kísértéseknek, így hamar visszajutott Jákob fülébe a hír, hogy felesége szeretőt tart. Jákob nagyon nehéz helyzetben találta magát. A szégyen a fejére szállt, és nem tudta, hogy hogyan járjon a dolognak utána, de tudta, hogy valamit tennie kell.

*A derék asszony koronája az ő férjének;  
de mint az ő csontjaiban való rothadás, olyan a megszegyenítő.\**

\* Péld 12,3

1491 márciusában Jákob véletlenül talált Zippora ékszerei között egy ismeretlen fülbevalót, amelyet megmutatott egy ékszerkereskedő barátjának. Az ékszerről kiderült, hogy a közelben csak egy helyen készítenek ehhez hasonlót, mégpedig Dubrovnikban, egy bizonyos Józsué üzemében. Májusban Jákob egy mostari kereskedőt hazakisért egy újabb kereskedés reményében. Mikor Mostarban végzett, visszafele jövet Dubrovnikban betért Józsué üzemébe, ahol csak néhány segédet talált, és akik igen beszédesnek bizonyultak, miután Jákob jó vevőjüknek mutatkozott. Jákob megtalálta a felesége fülbevalójának párját, és megkérdezte, hogy lehet-e ez az az ékszer, amelyet egy ohridi posztókereskedő feleségének a fülében láthatott egy fél éve. A segédek össze-nevettek, és elmondták, hogy az a kereskedő egy nagy számár, mert nem veszi észre, hogy a gazdájuk, Józsué felszarvazza vagy egy éve. Most is odavan a nőnél Józsué.

A porig alázott Jákob leszegett fejfelé poroszkált visszafelé, de az útja hamar megszakadt az ozmán és más népek közötti összecsapások miatt. Végül Kotor kikötőből áthajózott Bariba, majd behajózott Durresbe, és onnan ment Ohridba.

A hajóúton Jákob összeismerkedett egy itáliai hittestvérével, aki éppen Tirana mellett próbált fakereskedést nyitni, és ebben az ügyben járt odahaza. Elmondta, hogy a faárut Rómába viteti, ahol különösen kedvelik a boszniai fenyőanyagot. Jákob kérdésére elmondta azt is, hogy a posztó is keresett áru Rómában, de nagyon bizalmatlanok az idegen kereskedőkkel szemben. Perugiai Immanuel megígérte Jákobnak, hogy ha az még az idén felkeresi Tiránában, akkor elviszi magával Rómába, hogy bemutassa ügyfeleinek.

1491 augusztusában érkezett vissza Jákob Ohridba, hűtlen feleségéhez. Amint megérkezett, elővette az asszonyt, szembesítette mindazzal, amit megtudott róla és bűnös viszonyáról. Mivel magát is okolta felesége hűtlenségéért, azt mondta neki:

*Kicsoda hasonló a bölcshez, és ki tudja a dolgok magyarázatát?  
Az embernek bölcsesége megvilágosítja az ő orcáját;  
és az ő ábrázatjának erőssége megváltozik.\**

\*Préd 8,1

Megállapodtak, hogy Jákob egy időre elutazik, hogy kereskedését Rómában felvirágoztassa, és Zippora Ohridban marad, és eldöntheti, hogy akarja-e Józsuéval fenntartani a viszonyát vagy sem.

Jákob december elején eladta kereskedését és áruit, a pénz egy részét anyjánál hagyta, hogy abból tartsa el a családot, míg pénzt nem küld Jákob ne-

kik. Tiranában felkereste perugiai Immanuelt, aki örömmel fogadta, mert így társasága akadt visszafele az úton Rómába. Tiranában Jákob lerakatot hozott létre, és egy szerényen fizetett segédet hagyott maga mögött az ügyeinek intézésére. Mivel az indulásig még volt három hónap, Jákob a felesége tudta nélkül elment Dubrovnikba, és találkozott Józsuéval. Megfenyegette, hogy a feleségével azt csinálnak, amit akarnak, de ha Abrahamra kezét merne emelni, vagy annak bármi baját okozná, akkor azt megbosszulja rajta. Emlékeztetőül, és hogy nyomatékokat adjon szavainak az Írásból idézett:

*És etetem nyomorgatóiddal az önnön húsokat,  
és mint a musttól, véroktól megrészegednek,  
és megtudja minden test, hogy én vagyok az Úr;  
megtartód és megváltód, Jákobnak erős Istene!\**

\*Ésa 49,26

1492 márciusában Immanuel és Jákob útra kelt. Tiranából Durresbe mentek, ott hajóra szálltak, és Pescaráig hajóztak felfele az Adrián. Pescarából Sulmona, Avezzano és Tivoli érintésével május elején érkeztek Rómába.

1492 és 1495 között Róma és Tirana között ingázott. Tiranából segédje szállította Ohridba a pénzt, mert Jákob nem volt képes hazalátogatni, inkább azt kérte, hogy Zora utazzon néha fel Tiranába Abrahammal, hogy ott élvezhessék egymás társaságát.

1495 augusztusában Zippora Ohridban az ott rejtekező Józsuéval hajba kapott, mivel kiderült, hogy Józsué egy másik nőt is boldoggá tesz a városban. A verekedésből mindketten sebesülten jöttek ki, azonban Zippora elhanyagolta a sérüléseit és vérmérgezésben szeptember elején meghalt. Jákob tüntetően nem ment haza felesége temetésére, ezt sokan felrótták neki. Jákob nem siratta meg Zipporát, és a lehető leggyorsabban elintézte azt, hogy Zora és Abraham felköltözzenek Tiranába.

Egy év múlva Jákobnak északra Firenzébe, és délre Palermóba kellett mennie, hogy a vásárlóinak és hitelezőinek igényét kielégítse. Firenzéből Rómába menet rablók támadták meg, és mindenét elvették, Palermóban viszont egy váratlanul sikeres üzletkötéssel a firenzei veszteséget ki tudta egyenlíteni. Innen a messinai szoroson keresztül indult haza Tiranába. A hajón megismerkedett egy szófiaival, aki elmondta neki, hogy milyen szerencsések a szófiai zsidók, hogy olyan nagy közösségben és békességben élhetnek az ozmán uralma alatt. Ez szöveget ütött Jákob fejébe, aki kezdett megcsömörlni Róma erkölcsatlenségeitől. Tiranában anyjával és fiával megbeszéltek, hogy Jákob még utoljára elmegy Rómába, felszámolja érdekeltségeit és utána Szófiába vándorolnak fel.

1496. szeptember elején hagyta ott Rómát Jákob, és november végén indult meg családjával Szófiába, ahová január elején érkeztek meg. Szófia kapuján belépve elfogta a félelem. Zora azzal bízta fiát, amivel egykor Malachi bízta őt:

*Csak légy bátor és igen erős, hogy vigyázz és mindent ama törvény szerint cselekedjél, a melyet Mózes, az én szolgám szabott elődbe; attól se jobbra, se balra ne hajolj, hogy jó szerencsés lehess mindenben, a miben jársz!\**

\*Józs 1,7

Érkezésüket követő hónapban Jákob megismerkedett a vásárban egy Szímia nevű kedves leánnyal, akinek a családja Hispániából vándorolt be vagy ötven éve Szófiába, éppen Jákobék háza mellett volt lakásuk. Ő már itt született, tizenhét éves volt ekkor. Mivel szomszédok voltak, kellemes társaságot jelentettek egymásnak és ráadásul Szímia igen jól bánt Abrahammal, aki alig hat évvel volt fiatalabb nála. Az özvegy Jákob szerelembe esett a lánnyal, és az ősz elején megkérte a kezét, aki igent mondott.

1497. október 20-án Szófiában Jákob és Szímia egybekeltek. Csendesen, békeességben.

*Alig mentem vala el azoktól,  
mikor megtaláltam azt, a kit az én lelkem szeret.  
Megragadám őt, el sem bocsátám,  
míg nem bevivém őt anyám házába,  
és az én szülőmnek ágyasházába.\**

\* Én 3,4

## 1497-1520

*Tudod-é, hogy miként lebegnek a felhők,  
vagy a tökéletes tudásnak csudáit érted-é?\**

\*Jób 37,15

*Nem a meghaltak dicsérik az Urat,  
sem nem azok, a kik alászállanak a csendességbe\**

\* Zsolt 115,17

Szófiában szerényen éltek. Kereskedésből származó bevételük elegendő volt családja eltartására, de arra már nem, hogy gazdagok módján éljenek belőle. Szerencséjük volt: egyikük sem volt sohasem beteg.

Jákob mellett dolgozott Abraham is. Munkájára különösen az után volt nagy szükség, hogy 1499. április 10-én megszületett Jákob és Szímia első közös gyermeke Salom, aki a nevét atyja békeesség utáni vágya miatt kapta.

Abraham 1502 végén megházasodott, és elköltözött Triesztbe, ahonnan csak nagyon ritkán tért vissza Szófiába. Ugyanebben az évben született meg Jákob és Szímia második fia Naftali.

Egy év múlva, az ekkor még mindig csak harminchárom éves Jákob már három nagyvárossal kereskedett: Nis, Tirnovo és Várna voltak, ahonnan Jákob az értékesítésre szánt portékát beszerezte, majd ezeket adta el a szófiai piacon.

1504 nyarán egy Várnába menő karaván egyik szekereire felmászott Salom. A szülők napokig hiába keresték a kisfiút. A kereskedője Botevgradnál vette észre a holtfáradt, éhes és szomjas kisfiút, aki elmondta, hogy hogyan került a posztóbálák közé. A kereskedő visszafordult és hazavitte az elveszett gyermeket, és csak az útiköltségének megtérítést fogadta el Jákobtól, aki reszketve ölelte magához fiát. Szímia az izgalmak hatása alatt a vártnál előbb szülte meg a harmadik gyermeket, Mikáélt.

1506 telén Salom már értelmes fiúcska lévén sokat segített atyjának, aki büszkén hordozta mindenfelé magzatát. Ezen a télen Szófiába sok indiai vándor érkezett, akik főleg zenével, táncsal és jóslással foglalkoztak. Amikor Jákob véletlenül magára hagyta a fiút az egyik ilyen indiai, aki koldulni kényszerült, elkapta Salom kezét a vásárban, és jósolni kezdett neki, mert gondolta, hogy a szépen öltözött kisfiúért valaki jelentkezni fog, aki meghálálja jövődömondását. Mikor Jákob visszaért, az indiai zavarodottan, szörnyű és gyors halált, beteljesületlen álmokat, de tehetséges utódokat jósolt a kisfiúnak. Jákob némi pénzt vetett az indiaiaknak, és elvonszolta fiát onnan, átkozva magát, hogy felügyelet nélkül hagyta kisfiát. Salom kétségbeesve kérte atyját, hogy magyarázza meg neki, mit jelentenek az indiai szavai, mire Jákob úgy felelt, hogy amit hallott az bálványimádás, és inkább törődjék az Írás szavaival, miszerint:

*Ne imádd azoknak isteneit és ne tiszteld azokat,  
és ne cselekedjél az ő cselekedeteik szerint;  
hanem inkább döntögesd le azokat és tördeld össze bálványaikat.\**

\*2Móz 23,24

Salom végre megnyugodott, és soha nem gondolt többé a jóslatra. Jákob viszont annál inkább...

1507 januárjában megszületett a negyedik gyermek, Sára. A következő évek nyugodalmasan teltek Szófiában. Egyetlen esemény az volt, hogy megszületett 1509 őszén Noah és Moshe, az ötödik és hatodik gyermek.

Az ikrek születését követő második évben a kereskedés kezdett nehézre fordulni. Jákob sokat küszködött, ezért Salom megpróbált mindenben a segítségére lenni. Ebben az évben megszületett a hetedik gyermek Aharon, egy újabb éhes száj, amelyet etetni kellett. A helyzetük annyira megromlott, hogy 1512-ben Jákob és az akkor tizenkét éves Salom házalni kezdtek. Keserves élet volt ez, sok munka és megaláztatás a csekély megélhetésért. Így tanította elkeseredett fiát:

*Ha lágyan viseltesd magadat a nyomorúságnak idején: szűk a te erőd.\*  
Hanem emlékezzél meg az Úrról, a te Istenedről,  
mert ő az, a ki erőt ad néked a gazdagságnak megszerzésére,*

*hogy megerősítse az ő szövetségét,  
a mely felől megesküdt a te atyáidnak, miképen e mai napon van.\*\*  
Lelkemet megvidámítja,  
az igazság ösvényein vezet engem az ő nevéért.\*\*\*  
Igazság által leszel erős, ne gondolj a nyomorral,  
mert nincsen mit félned, és a rettegéssel, mert nem közelg hozzád.\*\*\*\**

\*Péld 24.10

\*\*5Móz 8.18

\*\*\*Zsolt 23.3

\*\*\*\*Ésa 54.14

1513 tavaszától Jákob egyedül ment Plovdivba és Skopjébe, hogy hát-ha talál ott magának valami olyan keresetet, amelyből el tudná tartani a családját. Az év gyorsan eltelt, és a csekély pénz, amelyet Jákob hazahozott, hamarosan elfogyott. Otthon Salom keresete éppen ennivalóra volt elegendő. Jákob a következő télen újabb útra vállalkozott: Szarajevó és Nándorfehérvár volt az úti cél. Ebben az évben szerencsésebbnek bizonyult, sikerült annyi pénzt gyűjtenie, hogy a nyár végére adósságait rendezni tudta. Ezt részben annak köszönhette, hogy a nyáron Magyarországon parasztháború tört ki, melyet egy György nevű vezér vezetett. Egyetlen alkalommal került veszélybe, mikor májusban Szegedre kellett mennie egy megrendelés teljesítésére, ahol már válósággal forrongott a levegő. Mikor visszaindult, és kis kerülőt tett május 23-án, éppen egy összecsapás helyszínére keveredett, amelyben a parasztfelkelők veszítettek, és a győztesek mindent és mindenkit üldözni kezdtek. Jákob Arad felé menekült, azonban Nagylak mellett május 24-én újra belekeveredett a György vezette paraszthadsereg és ellenségei ütközetébe, amelyben ekkor a parasztok diadalmaskodtak. Jákob a parasztok táborába került, ahol találkozott György vezérrel, aki kifaggatta, hogy kereskedőként, mit tapasztalt Nándorfehérváron. Mikor kiderült, hogy Jákob semmit nem tud, embereivel átkísértette az éppen a parasztok kezén lévő Csanád várába, ahonnan június elején sikerült megszöknie. A szökés után a Nándorfehérvárnál elrejtett készleteit a nemeseknek mind eladta, aztán lóhalálában hazatért.

1514. szeptember 3-án Zora váratlanul meghalt. Jákob éppen Nándorfehérvárról jött hazafelé, és már csak anyja sírjához tudott elzarándokolni, temetéshez képest két napot késett. Gyászában Szímia volt mellette, és sokat támaszkodott Salomra is, akivel az összes gyermeke közül a legszorosabb volt a viszonya.

*Így szól az Úr Isten: Azon a napon, a melyen sírba aláméne,  
gyászba öltöztetém miatta a mélység vizeit,  
és megtartóztatám folyóikat, úgy hogy a sok víz elzáraték,  
s meggyászoltatám őt a Libánonnal,  
és a mező minden fája elepede miatta.\**

\* Ezék 31.15

1515 tavaszától kezdett gondolkodni Jákob azon, amit a többi kereskedőtől hallott: Budán, a magyarok országában jelentős közösség működik, amely igen gazdag és tehető. Mivel azonban a parasztháború elbukott, és megtorlásokról érkeztek hírek, az utazását félretette, de el nem feledte.

Két éven keresztül Szófiából csak kisebb utakra mozdult ki, ezeken az utakon Salom mindig elkísérte. Ketten megállapodtak abban, hogy amint arra mód ígérkezik, szerencsét próbálnak Budán, felmennek oda néhány évre, és ha megtalálják számításukat, akkor a családért visszajönnek. Tervük megvalósítása késett, és úgy tűnt, meghiúsul, amikor 1519 nyarán Szímia nagyon beteg lett. Egyetlen orvos sem tudott rajta segíteni. Fogyása megállíthatatlan volt, teljesen kiszáradt és 1519. november 26-án meghalt. Jákob úgy érezte, hogy nem tud tovább Szófiában maradni, anyja és feleségének közeli halála mélyen megrendítette.

*Öltözzetek azért gyászba, sírjatok és jajgassatok,  
mert az Úr haragjának tüze nem távozott el rólunk!\**

\* Jer 4.8

Hosszú gyászából az Írás segítségével próbált felülemelkedni:

*És lőn az Úr beszéde hozzám, mondván: Embernek fia!  
ímé, én elveszem tőled szemeidnek gyönyörűségét hirtelen halállal,  
és ne sírj és ne jajgass, se könyved ne hulljon.  
Fohászkodjál csöndesen, halottakért való sírást ne tégy,  
fejékeségedet kösd fel, és saruidat vedd lábaidra,  
s ne fedezd be bajuszodat, és az emberek kenyerét ne egyed.*

Ezék 24.15-17

Néhány hónappal Szímia halála előtt Szófiába érkezett Jachja Tám rabbi, akinek közismerten jók voltak a kapcsolatai Budával, Szófiával és Konstantinápolyal. Jákob ajánlólevelet kért tőle arra az estre, ha a közeljövőben Budára menne a fiával. Mivel a rabbi tudott Jákob feleségének haláláról, megszánta a férfit és kiadta neki az írást. Jákob és Salom ezzel a levéllel a birtokukban megtervezték utazásukat, és beavatták Naftalit is, aki ebben az időben házassági szándékairól beszélt atyjának. Naftali gondjaira bízták hát a többi gyermeket, és minden vagyont az ő rendelkezésére hagytak, hogy abból tartsa el a testvéreit ameddig lehet, mivel remény van arra, hogy hamarosan kövessek őket Budára.

Egy héttel azután, hogy Jákob ben Malachi és Salom ben Jákob Budára indultak, Naftali (aki a legnehezebben tűrte a testvérek közül a nélkülözést), egy igen gazdag, gyermektelen, beteges zsidó özvegyet vett feleségül, aki már harmincöt éves volt. Naftali azért nem avatta be házassági terveibe atyját, mert tudta azt, hogy ellenezné a házasságát egy olyan asszonnyal, aki nem fog neki gyermeket szülni. Mivel az asszony maga sem reménykedhetett abban, hogy



gyermekai lesznek, örült, hogy a férje testvéreit saját gyermekeiként nevelheti majd fel. Egyetlen feltétele volt a kényelmes életre vágyó Naftalival szemben, hogy testvéreit nem engedheti apjuk után semmi esetre sem mindaddig, amíg az olyan megélhetést nem biztosít nekik, amelyet ő már most meg tud adni azoknak. Naftali, aki világ életében a munka és gondok elől menekült, beleegyezett a feltételbe, és ezt a titkot megőrizte magában. A testvéreinek ezzel szemben azt mondogatta, hogy atyjuk a kedvenc fiával itt hagyta őket, és legyenek hálások neki és feleségének azért a kényelmes életért, melyet biztosítanak nekik.

Jákob és Salamon hajóval és gyalog ment fel Budára. Nándorfehérvár, Pétervárad, Zombor és Mohács, majd Baja, Simontornya és Fehérvár érintésével 1520. május 17-én éjjel érkeztek a városkapuhoz. Mivel nem engedték be őket, a szabad ég alatt éjszakáztak.

Jákob azt álmodta, hogy Isten segítségével ivadékai sok-sok száz éven keresztül fognak ebben az országban élni, és dicsőségre viszik majd ősiék álmait.

A hajnal ébresztette őket.

*Nem ember az Isten, hogy hazudják  
és nem embernek fia, hogy megváltozzék.  
Mond-é ő valamit, hogy meg ne tenné?  
Igér-é valamit, hogy azt ne teljesítené?\**

\*4Móz 23,19

## 1520 – 1526

*Ímé, megmaradnak benne némely menekültek, a kiket kivezetnek,  
fiak és leányok; ímé ők kimennek hozzátok, hogy lássátok útfokat és  
cselekedeteiket, és vígasztalást vegyetek a veszedelemből,  
melyet Jeruzsálemre hoztam, mindarra nézve, a mit hoztam rá.\**

\* Ezék 14,22

1520. május 18-án Kohén Naftali rabbi elmélyülten olvasta a konstantinápolyi Jachja Tám levelét, amelyben figyelmébe ajánlotta a sorok átadóit, és kérte, hogy segítse elő ezeknek Budán való letelepedését. A levél 1519 októberében íródott, ezért a rabbi élt a gyanúval, hogy az hamisítvány: abban az időben ő éppen Szófiában tartózkodott, és nem emlékezett a konstantinápolyi rabbira. Végül mikor észrevette, hogy a levél aljára Jachja Tám jelmondata van írva, megnyugodott:

*Szereti az igazságot és törvényt;  
az Úr kegyelmével telve a föld.\**

\*Zsolt 33,5

Mivel a levélben nem volt személyleírás, és nem lehetett tudni, hogy a levéllel azok jelentkeztek nála, akiket az illet, Kohén Naftali kérdezgetni kezdte az előtte megjelent Jákob ben Malachit különféle hitéleti kérdésekben és a Tórát is olvastatta vele. Miután meggyőződött, hogy Jákob valóban zsidó, és posztóval kereskedik, megállapította, hogy letelepedése hasznos lehet Buda zsidóságára nézve. A budai bíróság (beit din) végül együtt engedélyezte szaloniki Jákob ben Malachi és fia letelepedését a városban. Jákob a zsidónegyedben egy apró lakrészt vett birtokba, és azonmód megírta Szófiában maradt családjának, hogy szerencsésen megérkeztek, várjanak türelemmel, mert amint az lehetséges, a többiek letelepedésének ügyében is el fognak járni. A nyár végére Jákob és fia elismert tagjaivá lettek a közösségnek, mivel mindketten jól beszéltek görögül, törökül, bolgárul, ezért a többi kereskedőnek nagy hasznára váltak. A kereskedelem jól jövedelmezett.

A magyarok sokat aggódtak az ozmán birodalom terjeszkedésével kapcsolatban, Jákob viszont egyáltalán nem érezte magát veszélyben, hiszen Szalonikiben és Szófiában is az ozmán uralma alatt élt, és kevesebb bántódása esett, mint az alatt a fél év alatt, amióta Budán letelepedett. Mindezt leszámítva, úgy éltek itt is, ahogyan azt Szófiában tették.

1521 tavaszán érkezett a városba egy tudós család Aachenből. Történetüket ők is előadták Kohén Naftali rabbinak, aki felkérte Jákobot, hogy vegye pártfogásába az újonnan érkezőket. Jákobék és a német család jó barátságba kerültek, és együtt folytatták a kereskedést mind keletre, mind pedig nyugat felé, miközben Salom és a német Malke között észrevétlenül szerelem szövődött. Már-már az esküvőt is tervezni kezdték, de 1521. augusztus 29-én Nándorfehérvár elesett, és ezért Budán megtiltottak minden vígasságot, így a menyegzőt is el kellett halasztani.

1522 februárjában Jákob és Salom Jajcán keresztül Ragúzába ment, arra a hírre, hogy jelentős mennyiségben nagyon olcsón lehet marokkói szövethez jutni. Ebben az időszakban Szerbiában nagyon veszélyes volt az utazás, így Salom és Malke a jegységüket azzal bontották fel, hogy ha Salom mégis hazajönne ép-ségben fél éven belül, akkor újra egymás jegyesei lesznek, és megesküsznek.

Jákob és Salom a vártnál később, október közepén ért vissza a városba. Elmondták, hogy a boszniai vilajethez tartozó Jajcában a török elfogta őket, és mivel Buda pecsétje szerepelt irataikon, heteken át tartották fogva őket. Kémet szerettek volna belőlük csinálni, de tervük nem sikerült, mert a két férfinak júniusban sikerült megszöknie. Szökésük után még elmentek Raguzába, de semmit nem találtak, úgyhogy üres kézzel tértek vissza. Az otthoniak sokat emlegették a balszerencséjüket, ezért Jákob megintette őket:

*Csillapodjál le az Úrban és várjad őt;  
ne bosszankodjál arra, a kinek útja szerencsés,  
se arra, a ki álnok tanácsokat követ.\**

\* Zsolt 37.7

1522. december végén, amikor híre jött annak, hogy az addig ellenállni képes Rodosz is az ozmán martaléka lett, a keresztények a zsidókat kezdték faggatni, hogy mit gondolnak az ozmán hódításról. A zsidók tudták, hogy a keresztények milyen választ várnak tőlük, ezért részben semmitmondóan, részben elítélőleg szóltak az ozmánokkal kapcsolatban. A szerelmesek 1523 nyarára tűzték ki az esküvőt azért, hogy mind Aachenből és mind Szófiából a rokonságnak legyen elég ideje arra, hogy ideutazzék. A sors azonban nem volt kegyes velük, 1523 tavaszán súlyos járvány ütötte fel a fejét Budán, az emberek hullottak, Malke családjának jó része is odaveszett a bajban. Jákobék a többi zsidóval együtt Pozsonyba menekültek és ott vészelték át a pusztító időket. Jákob itt ismerkedett össze az Budára egyébként bejáratos Zacharias orvossal, aki megállította a Jákob szervezetében kitörni készülő járványt. Novemberben tértek vissza Budára, és mivel sok család kihalt, ezért a beth din egy tágas lakást utalt ki Jákobéknak.

1524. március 1-én tartotta meg Budán Salom ben Jákob és Malke az esküvőjüket. A pár boldogsága Abraham születésével lett teljes, aki ugyancsak Budán, 1525. január 1-én látta meg a napvilágot. A szülés rettenetes volt, oly nagyok voltak Malke fájdalmai, hogy tíz férfi ment be hozzá a szobába egy Tórával, és imádkozott érte, miközben lepedőből válaszfalat húztak Malke körül, hogy a Tóra-tekerccset elkülönítsék tőle. Mondták is:

*„Az Úr beírván, feljegyzi a népet: ez ott született! Szela.”\**

\* Zsolt 87,6

Abraham születése örömmel töltötte el a budai zsidókat is, akik azonban a próféta baljós szavaival hívták egymást vigadni:

*„És ímé öröm és vígasság;  
barmok ölése, juhok levágása, húsevés és borivás;  
együnk, igyunk, mert holnap meghalunk!”*

\* Ésa 22.13

1525. május végén a nyugatról érkezett Antonio de Zuane, egy utazó szállt meg a városban. Jómódú ember lévén, aki szerette a szép ruhát, betért Jákobhoz. Jákob méretet vett róla és megígérte, hogy egy hét múlva fejedelmi köntöst ad át néhány aranyért cserébe.

1525. június 4-én de Zuane éppen Jákobnál volt, amikor Szerencsés Imre félzsidó királyi alkincstárnok ellen érzett gyűlöletében a csőcselék megtámadta a zsidónegyedet, és hatalmas pusztítást végzett. Jákob és családja elrejtőzött a házuk pincéjében, de Zuane pedig nyughatatlan lévén kiment, hogy megnézzze, mi folyik odakint. Jákob ezután soha nem látta az utazót, azt hitte, hogy lemészárolták őt is. Nem tudta, hogy de Zuane díszes ruhája előtt a csőcselék meghajolt és kiengedte őt az ostromból. Ezután Zuane szemtanúként

megírta a pusztítás történetét, de mivel a köntösért elfelejtett fizetni, Jákobról és családjáról hallgatott.

Jákob képtelen volt felfogni, hogy a csőcselék a korábban Slomo ben Efrajim Szeneor nevű félzsidó elleni gyűlöletében, hogyan lehetett ilyen kegyetlen a teljesen vértlen és védtelen többi zsidóval. Kohén Naftali rabbi elmondta, hogy ez az ember részt vett a Jagelló- király, II. Lajos kincstárának megerősítésében oly módon, hogy olyan pénzt veretett, amelynek értéke kevesebb volt, mint amit rávertek. Ezzel az üzelmével sok ellenséget szerzett magának, és összeakaszzkodott néhány éve magával Werbőczyvel is, aki gyűlölte őt, és erről még az országgyűlésben sem tudott elfelejtkezni, mert minduntalan felemlgette az ügyet. Végül, engedve a főurak nyomásának a király tömlöcbe vetette Slomot, ahonnan nagy váltságdíj befizetése után szabadulhatott. A szabadulását nem tartották titokban, ezért a felbőszült tömeg a többi zsidón töltötte ki a bosszúját. Jákob csak hallgatott, és újra azon kezdett gondolkodni, hogy hova kellene elmennie fiával, ahol végre békében élhetnének.

1525 szeptemberére az élet visszatért a zsidónegyedbe. Akit sem a járvány, sem pedig a gyűlölet nem pusztított el, az továbbra is viszonylagos biztonságban érezhette magát. Jákob Szófiába azt írta, hogy mivel Budán folyamatosan veszélyben az életük, még nem időszerű a többiek beköltözése. Ekkor hallotta a rabbitól, hogy egy Slomo ibn Verga nevezetű itáliai zsidó megírta már egyszer Buda zsidóinak üldözését, eszerint akkor egy fáklyát állítottak a főtérre, azzal, hogy amíg a fáklya ég, a zsidók kikeresztelkedhetnek. A rabbi azt nem tudta, hogy mi lett a sorsa a ki nem keresztelkedett zsidóknak.

1526 nyarán Jachja Tám konstantinápolyi rabbi titokban írt Kohén Naftali budai rabbinak, és figyelmeztette, hogy az ozmán elfoglalni készül Budát, úgyhogy igyekezzenek Konstantinápolyal kapcsolatot teremteni, előkészíteni a menekülést arra az esetre, ha rosszra fordulnának a dolgok. Mivel Jákob jól beszélt idegen nyelveket, Kohén Naftali vele íratva meg válaszát olyan módon és több nyelven, hogy abból pontosan ne derülhessen ki, hogy ki, és honnan válaszolt vissza. Válaszában arra törekedett rávenni Jachja Támot, hogy amennyiben az ozmán feldúlná a várost, és menekülni volna szükség, akkor Konstantinápolyban bocsásson rendelkezésére egy épületet, amelyben Buda közössége élhetné hitéletét. A levél visszaküldésére már nem volt mód, és így a menekülésre sem.

*Ímé a te szolgád kegyelmet talált te előtted,  
és nagy a te irgalmasságod, melyet mutattál irántam,  
hogy életemet megtartotta: de én nem menekülhetek a hegyre,  
nehogy utólérjen a veszedelem, és meghaljak.\**

\* 1Móz 19.19

1526. augusztus 30-án éjfélkor Buda lakossága éktelen ordítózásra ébredt. Híre jött a mohácsi csatavesztésnek és annak, hogy a szultán Budára tart.

Szeptember 1-től aki csak tudott, menekült kifelé Budáról. Mivel Malke utolsó hetes várandós volt, ezért úgy döntött a család, hogy bevárják az ozmánt, lesz ami lesz.

1526. szeptember 5-én Jákob, Salom és a kis Abraham csatlakoztak Jozef ben Slomohoz, aki a többi zsidóval együtt halotti lepemben Ibrahim pasa nagyvezír elé mentek, és átadták neki a kiürült város kulcsait. A pasa megígérte a zsidóknak, hogy megkíméli az életüket.

Jákob és Salom a kis Abrahammal a pasától hazafelé igyekezett, amikor néhány lépésre a zsidónegyedtől egy tébolyult katona kardjával rájuk rontott, és összekaszabolta a gyermekét védő Salom testét, aki szinte azonnal meghalt. Jákob halott fiától elragadta unokáját és testével védte, miközben a zsidók és oszmánok együttes erővel szedték el a fegyvert a megháborodottól, akit azon nyomban fel is koncoltak. A sikoltozásra a várandós Malke is előszaladt, és amikor látta mi történt férjével, apósával, és Abrahamot is halottnak hitte, a nagy megrázkódtatás miatt összeesett. Néhányan véletlenségből megtaposták és miközben ájultan hevert, szülni kezdett. A megrázkódtatás és az elszennvedett sérülések olyan súlyosak voltak, hogy Malke és csecsemő kisfia még ezen a napon meghaltak.

Jákob fájdalma leírhatatlan volt. Szeptember 9-én temette el fiát, unokáját és menyét, miközben összevagdossott karjában tartotta a kicsi elárvult Abrahamot. A temetést végző rabbi ezt írta fel Budai Memorkönyvébe:

*És megszaggatá Jákob ruháit, és zsákba öltözik és gyászoló az ő fiát sokáig\*.*

*\*1Móz 37,34*

Szeptember 10-én Gödaljo böjtjét tartották a zsidók Budán. Másnap bevonult a szultán, és kegyesen megengedte a böjtlő zsidóknak ünnepeik folytatását.

Szeptember 16-án Jákob olcsón túladott a házán, és árukészletén, majd hat nap múlva, Szukkot első napján Jákobot, aki Abrahamot kecsketejjel etette éjjel nappal, a többi zsidóval együtt összezsúfolták egy török hajóra, és elindították Konstantinápoly felé.

Salom, Malke és a kisfiú sírját Jákob azzal a halotti lepellel takarta le, amelyben a basa elé vonultak. A sírra ezt véste Jákob egy hét alatt a saját kezével:

*„Itt van elrejtve Salom, Jákob fia,  
aki életével védte meg magzata életét,  
és itt van elrejtve mellé asszonya  
Malke, Nachum leánya is, aki férje után halt.  
Itt nyugszik közülünk a legkisebb is, kinek még név sem adatott,  
és a sorsa szerint szüleivel halt el.  
Örök világukba tértek ők egyazon napon, 285-ben a Kis időszámítás szerint.  
Legyen lelkük bekötve az Élet kötelékébe.”*

A lepel a szélben felemelkedett a sírhalmokról, mintegy búcsút intve a távozóknak. A városra nagy csend telepedett.

Egy szorgos zsidó a hajón összeírta az utazókat. Ezt írta fel Jákobról:

*„Jákob Szaloniki városából jött Budára, a királyságba. Öt éven át élt itt fiával Salommal, ki utóbb egy askenázi nőt el is vett nőül, és nemzette Abrahamot. Ez a Salom és az asszonya üldözésnek áldozata lett, Jákob fogta unokáját, és e hajón Kosztandinába indult.”*

## 1527-1542

*Jövendőben Jákob meggyökerezik, virágozik és virul Izráel,  
és betöltik a földnek színét gyümölcscsel.\**

\* Ésa 27.6

Jákob, a görög nyelvet beszélő Elijahu ben Binjamin ha-Lévinek átadta Kohén Naftali ajánlólevelét, amely így szólott:

*„Szószólója és ajánlója kívánok lenni ennek az embernek, akinek neve Jákob ben Malachi. Az illető, ki ajánlásom bemutatja, jámbor ember az Örökkévaló népéből, kinek lelke tele van keserűséggel, mert az egekből a földre zuhant, fiát és annak feleségét eltemette és szinte egy pillanat alatt űzetett el Buda városából. Nyugalomban és biztonságban élt ottan a többi zsidóval, akik úgyszintén elhagyták Hágár országát. A sietségben nem tudta kimenteni vagyonát, és amit magához tudott venni, az egy élet megkezdéséhez és kicsiny unokájának felneveléséhez (akit Isten könnyörületessége megtartott neki) nem elegendő. Ti mindannyian a testvéreink vagytok, együtt vagyunk mi az Izraelnek háza. Gyakoroljatok kegyességet, hallgassátok meg kérésemet: Tiszteljétek meg az Örökkévalót, és az illetőnek adjatok ellátást, hogy ő és unokája megmaradhasson. Adjatok neki házat, hogy legyen hol laknia, és tápláljátok addig, amíg számítását meg nem találja. Mindezt azért kérem, hogy a nyomorgót a nyomorúságából megmentsétek.  
A Teremtés 5286 évében Buda várában  
R. Naftali ha Kohen”*

Elijahu rabbi ezután gondoskodott Jákobról, és adott neki házat, ételt, hogy új életet kezdhesen. Csendesesen teltek a napok a Héttorony tövében. Abraham egyre kevesebbet sírt fel éjszakánként, Jákob is többet tudott pihenni és több ereje maradt a pénzkeresésre. Napközben Abrahamra egy mozlím dada ügyelt, akinek Jákob szállást és kosztot adott a segítségért. Néhány hét múlva Jákob elmondta Binjamin ha-Lévinek Szerencsés Imre történetét, mert az felettebb érdeklődött aziránt, hogy a sok zsidó Budáról miért érkezett együtt Konstantinápolyba.

Egy idő után már Jákob is észrevette, hogy senki nem akarja bántani őt és unokáját. Azt is látta, hogy a keresztényeknek sem esik semmi bántódásuk az ozmán alatt, de velük mégis tartózkodóbbak. Ennek okáról a mozlím dada

(akiról kiderült, hogy régebben egy tudós családnál dolgozott) azt mondta, hogy egyrésről a keresztes hadjáratok örökre nyomot hagytak a mozlimokban, másrésről pedig a zsidók és a mozlimok hasonlóan élnek, táplálkoznak, házasodnak, szemben a keresztényekkel.

1528 őszén Jákob engedélyt kapott, hogy pénzügyekben járjon el, pénzkölcsönzéssel is foglalkozzon.

1528-1530 években Jákob tehetősebbé vált nyelvtudása és pénzkölcsönzései révén. Már nem jelentett neki terhet megfizetni a fejadó és a földadót, Abrahamot pedig jesivába járatta, és a mindennapok békés múlása mellett a régmúlt szörnyűségei feledésbe kezdtek menni. Abraham ugyan kérdezgette néha tőle, hogy merre vannak a szülei, de Jákob ilyenkor szomorúan kitért a válaszadás elől.

1531-től Jákob többször utazott a Krímbe, Nápolyba és Velencébe. Jákob titokban jövedelmének egy részét arra költötte, hogy a Krímből zsidó rabszolgákat vásárolt, akiket aztán felszabadított, és ha a felszabadított mellette akart maradni, a pénzkölcsönzések során mint segédet alkalmazta.

Néhány év múlva Jákob olyan vagyona tett szert, hogy a konstantinápolyi budai zsinagóga karbantartására folyamatosan pénzt tudott adni. Gyarapodtak a vendégek a háznál, egyre másra jelentek meg a szultáni udvarba bejáratos orvosok, tanácsadók, fordítók és háremalkalmazottak, akikkel a kapcsolatot az ekkor már hatvanadik évét betöltött Jákob azért ápolta, hogy ezzel Abraham önálló életkezdését elősegítse. Élete egyik legnagyobb sikerének tartotta, hogy amikor 1537 nyarán a zsidókkal szemben akkoriban hangoztatott vérvádak ügyében Szulejmán szultán bizalmasának, Móse Hamonnak közbenjárását kérte, Móse a szultáni tanácsban megakadályozta a zsidók elleni vérontásokat.

Jákob, 1538-ban, a budai zsinagóga képviselőjeként ajándékot küldött Szulejmán szultánnak, aki ekkoriban állította helyre Jeruzsálem falait, és ezért nagy tisztelet övezte. Az ajándékot Abraham férjivá avatásának napján ajánlotta fel és küldte el, úgy halotta, hogy a díszes aranyedényeket a szultán a tanácskozásai során használta ezután.

1539-ben a városban élő hispániaiak egy csoportjával együtt megszervezte a cadizihoz hasonló gyapjúszövet gyártását, erre azért volt módja, mert ekkorra már tekintélyes vagyonnal és társadalmi megbecsüléssel bírt. Tulajdonrésze volt az egyik konstantinápolyi, pénzváltással foglalkozó társaságban, és ez által szoros kapcsolatban állt az aranybányákkal és pénzverdékkel. Elmondhatta magáról:

*Bizony, kezed munkáját eszed!  
Boldog vagy és jól van dolgod.\**

\* Zsolt 128.2

Mindeközben Abraham felnőtté vált. Tudott héberül, törökül, görögül, németül és beszélt valamicskét magyarul is. Az árva gyermek koravénnek tűnt a társai között, de mivel addigra mindenki tudta, hogy szüleit milyen

körülmények között vesztette el, egy kicsit nagyobb figyelemmel és türelemmel viseltettek iránta. Ebben az időben Abraham már maga is tudta, hogy Budán mi történt a családjával, és terveket szövögetett arról, hogy hogyan tegye tiszteletét szülei sírja előtt. 1541. szeptember 5-én (atyjának és anyjának 15. halálzási évfordulóján) Abraham bejelentette Jákobnak, hogy Magyarországra kíván menni egy ozmán küldöttséggel: híre érkezett aznap Buda bevételének.

Jákob minden erejével azon volt, hogy meggyőzze unokáját, maradjon vele Konstantinápolyban, mert mindene megvan, amire csak szüksége lehet: pénz, munkalehetőség, és ha kell, feleség is. Abraham arról próbálta meggyőzni nagyatyját, hogy Isten bizonyára azért nyitotta meg Buda kapuit, hogy befejezze ott, amit elkezdett az atyja. A két férfi nem bírt egymással.

1542. március 7-én Abraham hajóra szállt, hogy néhány tisztviselővel együtt elmenjen Budára. Jákob zokogva búcsúzott unokájától, aki még csak tizenhét éves volt. Adott neki egy zacskó aranyat, meg egy ezüst szelencét, amellyel kapcsolatban azt mondta, hogy azt csak akkor nyissa ki, ha élete bármilyen okból ellehetetlenedik vagy fogság, betegség, vagy majd öregkora miatt, halálának közeledtével kell számolnia.

Amikor a hajó elhagyta a kikötőt, Jákob leült a partra, és egy álló napig maradt ott mozdulatlanul, majd hozzálátott tervének végrehajtásához, Ézsaiás szavait mormolva:

*Nem a nap lesz néked többé nappali világosságod,  
és fényességül nem a hold világol néked,  
hanem az Úr lesz néked örök világosságod, és Istened lesz ékességed,  
Napod nem megy többé alá, és holdad sem fogy el,  
mert az Úr lesz néked örök világosságod,  
és gyászod napjainak vége szakad.\**

\* Ésa 60, 19-20

## 1542-1554

*Van oly ember, a ki egymaga van és nincs vele másik,  
sem fia, sem atyjafia nincs; mindazáltal nincs vége minden ő fáradtságának,  
és az ő szeme is meg nem elégszik gazdagsággal, hogy azt mondaná:  
vajjon kinek munkálkodom, hogy az én lelkemet minden jótól megfosztom?  
Ez is hiábavalóság és gonosz foglalatosság!\**

\* Préd 4.8

Jákob dolgozott, és leveleket írt Abrahamnak, tartva unokájában a lelket. A fiú minden anyagi segítséget visszautasított, mondván: hogy neki magának kell megteremtenie jövőjét, és senki segítségére nem kíván támaszkodni. Kamaszos tiltakozása derúvel töltötte volna el Jákobot, ha nem lett volna



már olyan öreg, hogy biztosan ki tudja várni idővel azt, amikor Abraham rájön arra, hogy nagyatyja segítségével ő nem lesz kevesebb ember. Mivel Abraham hajthatatlan maradt, Jákob más úton próbálta biztosítani unokája jövőjét, ezért félévente eltűnődezett néhány hónapra. Szomszédait és barátait, akik csak azt látták, hogy Jákob jön és megy, alig tartózkodik otthon, mindig sikerült megnyugtatnia, így aztán azok felhagytak a kérdezősködéssel. 1546 nyarán Jákob Nikápolyban volt üzleti úton, és mivel már hetvenhat éves volt, senki nem csodálkozott azon, hogy lepihent egy hétre. Senki nem tudta, de Jákob mostanra ért végére terve végrehajtásában. Nikápolyban a török hűbéres Havasalföld fejedelme ügyeit és egyéb állami ügyeket intéző ozmán tisztviselő Jákob régi barátja volt. Szelim (aki maga is zsidónak született) letétekkel is foglalkozott, ezért őt használta fel tervének biztosítására Jákob. Bizonyos éves járadék fejében meghagyta Szelimnek, hogy ő maga, vagy halála után utódai, Jákob halála után évente írjanak levelet Budára Abrahamnak, és tájékoztassák, hogy egy letét várja őt Nikápolyban. Amennyiben Abraham Budáról elköltözne, akkor pedig nyomoztassanak utána, és erőszakkal adják át neki a letett ládikát. Súlyos esküt vett Szelimtől, hogy fogadalmait megtartja, majd átadta neki a dobozt.

A doboz üres volt.

1548 őszén Jákob ismét meglátogatta Szelimet Nikápolyban, és kikérte a letétbe helyezett dobozt. A pecsét sértetlen volt. Egy óvatlan pillanatban papírokat csúsztatott a dobozba, újra lepecsételte, majd visszaadta azt Szelimnek. A dobozban található iratok az Abrahamnak Budára történt utazásakor adott szelencében található papirossal függtek össze. Abraham iratán egy felsorolás volt tíz városról és bankházzal, illetve egy apró térkép, amely a Konstantinápolyi ház alaprajzát írta le. A letétbe helyezett dobozban a felsorolt tíz városban található bankháznál az elmúlt hét évben elhelyezett vagyontárgyakat sorolta fel Jákob, a ház alaprajzánál pedig bejelölte azt a helyet, ahová nagy értékű, és az elmúlt évtizedekben felhalmozott értékeket ásta el.

1550 elején Jákobnak hullani kezdett a haja és elvesztette fogainak jó részét is. A törvény emberét magához hívatta és végrendelezését lediktálta neki. Szót említett a Nikápolyban elhelyezett letétről is, de annak tartalmát nem taglalta. Minden vagyonát Abrahamra hagyta. A végrendelethez csatolt záradék merően szokatlan volt. Ebben a következők szerepeltek:

*„A végrendelezést pedig tette az a Jákob, akinek nemzetségsora a következőképp vezetődik az ősei felé a zsidó időszámítás szerint:*

<i>Malachi ben Saul</i>	<i>született 5178</i>	<i>meghalt 5248</i>
<i>Saul ben Simon</i>	<i>született 5132</i>	<i>meghalt 5181</i>
<i>Simon ben Reuven</i>	<i>született 5060</i>	<i>meghalt 5135</i>
<i>Reuven ben Manasse</i>	<i>született 5000</i>	<i>meghalt 5066</i>
<i>Manasse ben Arpaksad</i>	<i>született 4959</i>	<i>meghalt 5001</i>
<i>Arpaksad ben Sámson</i>	<i>született 4925</i>	<i>meghalt 5001</i>
<i>Sámson</i>	<i>született 4882</i>	<i>meghalt 4950</i>

*Végrendelkezésem idején nem tudhatom, hogy módomban lesz-e ivadékaim előtt felfedni e nemzetségsort, meghagyom a rendeletem végrehajtójának, hogy a végrendelet végrehajtása előtt a záradékot tudassa örökösömmel."*

1552 augusztusában váratlanul Konstantinápolyba érkezett Abraham. Jákob öröme határtalan volt, naphosszat beszéltette unokáját mindarról, amit az elmúlt években tőle távol élt meg. Abraham még mindig csak huszonhét éves volt, és elpanaszolta, hogy nem talált magának feleséget, akivel szívesen élne együtt, ezért még az is megeshet, hogy egyedül marad. Jákob biztatta unokáját és a Tórából idézett neki minduntalan, hogy milyen embernek tartja az Istent azt, aki család nélkül él, és akinek (pedig lehetne) nem születnek utódai. A következő év júliusában, egy héttel Abraham visszaindulása előtt Jákob leültette unokáját, közölte vele, hogy végrendelkezett rá és azt is, hogy vegye majd komolyan a Nikápolyból jövő leveleket. Tudta, hogy a szelencét Abraham nem nyitotta ki, mert ha kinyitotta volna, akkor azt biztosan szóvá tette volna. Jákob leültette Abrahamot és elmondta neki a következő történetet:

*„- Amit most elmondok neked, azt még a makedóniai Szalonikiben hallottam atyámtól, Malachi ben Saultól, bar micvóm alkalmával. A történet atyáink története. Hallgasd meg, és szólj róla fiadnak, ha majd eljön annak az ideje.*

*- Atyáink legősibb őse Sámson nevet viselte. Sámson, a nevét hatalmas hajzatáról kapta. Sámson tarkóján volt egy olyan vörös folt, amely nemzedékeken át öröklődik fiágon, de nem minden leszármazotton jelentkezik. Sámson ismeretes volt még a jobb tenyerében kanyarodó kígyóvonalról is.*

*- Sámson az Ígéret Földjén népes családba született. Vagy ő vagy az atyja (kinek a neve feledésbe ment) rabbi volt mindaddig, amíg az angol király kereszties hadjáratának fogságába nem került és át nem hajózták a Szigetre. Ahol élt, ott sok volt a civódás a helybeli urak és országos nagyságok között, és Sámson egy ilyen belháború részese lett, amikor egy nemes teljes családját kiirtotta egy másik nemesi család. A kiirtott család lányát úgy mentette meg az ősatya, hogy és egy megfizethető pap segítségével házasságra lépett vele a templomban, és a nevét megváltoztatta. Ezt követően egyszerű parasztként telepedtek le és ilyen életet is éltek egy Norwich nevű településen. Fiuk, Arpaksad egyszerre kapott keresztény és zsidó nevelést, és ezt megelégtelven, átmenekült a csatornán, és hosszas vándorlás után, 4958 körül Hispániába ment, megházasodott. Mindenféle dologgal kereskedett, amint az akkor is szokás volt. Cordovában megszületett a fia Manasse. Itt éltek egy évtizedig, majd egy üldözés alkalmával elmenekültek és Magyarorszáig jutva fiával együtt kereszténynek adták ki magukat. Arpaksad magát Árpádnak nevezte és fiával együtt 4977-ben kereszties hadjárat tagjaként jutottak vissza Palesztinába, ahol le akartak telepedni. Manasse azonban nem tisztelte atyja akaratát, és Jeruzsálemben a harcok alatt titokban elvett feleségül egy helybeli születésű asszonyt és Hebronba ment. Mikor látta, hogy Hebronban sem jobb a helyzet, mint máshol, apjával a visszavonuló sereggel visszajöttek Magyarországra. Itt született meg fiúk Reuven is, éppen akkor, amikor a mongolok az országra törtek. A mongolok megölték Arpaksadot és Manassét is, és halálosan megsebesítették Reuven anyját, akinek azonban még volt anyja*

ereje, hogy gyermekét egy kolostorhoz cipelje, letegye a bejárat elé, majd a kolostorba becipelő szerzetesnek elmondja azt a történetet, amit most én mondok el neked. Végül Reuvent megkeresztelték és Paulus néven élt a kolostorban, nem ismerve családját és származása eredetét. Mikor már jó néhány keresztény hitéleti munkát a papírra vetett, úgy ötvenedik éve körül, a kolostor levéltárában megtalálta a feljegyzést a mongol pusztítás alatti érkezéséről, és elolvashatta a saját őseinek történetét is, már ahogyan azt a szerzetes feljegyezte, akinek a tollából tudom én is azt, amit most elmesélek. Paulus, azaz Reuven elhagyta a kolostort, betért a zsidó közösségbe, jobban mondogatott, majd megházasodott, és hatvan évesen nemzette Simeont. Simeon atyja mintájára példás zsidó életet élt. Többszörösen része volt üldöztetésben, az egyik esetben valamennyi gyermekét és feleségét is elvesztette. Ekkor útra kelt, nyugatra vándorolt, és Kölnben újra megházasodott, majd igen idős korában 5132-ben nemzette Sault, és visszatértek Magyarországra.

- Nagyatyám, Saul, szemben atyjával, rendetlen életet élt. Többször vetették tömlőbe, sokszor részegedett le nyilvánosan is. Mikor már neki is elege lett a közösségből és a közösség is kitaszította, visszavándorolt Jeruzsálembe és ott telepedett le. Hitehagyott zsidóként kereskedett és haramiáknak tett szívességet. Megunva az egyedüllétet elvette feleségül a szomszédját, nagyanyámat, akiről azt hitte, hogy egy szerencsétlen jemeni zsidó. Nagyanyám, aki a házasságkötéskor azt hazudta, hogy zsidó, valójában mozlím volt és Bagdadból menekült el, mert az atyját, aki valami alkirály volt arrafele az unokatestvére lemészárolta és kiirtotta a családját. Amikor atyám, Malakias három éves lett, Jeruzsálemben megtámadták őket. Nagyapám meghalt, nagyanyám valahogy megmenekült. Apámat a Nagyanyám Konstantinápolyba vitte, mivel ott éltek még rokonai. Apám mozlím hitben nevelkedett és élt, és Mohamed néven ő is egy mozlím nőt vett feleségül, az anyámat, Zorát. A család hamarosan hivatalos küldetéssel átköltözött Ciprusra, ahol atyám nagyanyámtól megtudta, hogy az atyja zsidó volt. Nagyanyám arra kérte atyámat, hogy a zsidókkal való kapcsolataiban használja ki ezt a tényét. Elszámította magát. Atyám váratlanul visszaotette a Malachi nevet, majd átköltözött Rodoszra, hogy leendő gyermekeit már mint zsidókat nevelhesse. Ide hozatta Nagyanyámat is, aki soha nem bocsátotta meg neki, hogy igazhitű létere jahudi lett belőle. Nemsokára Nagyanyám és addig született testvéreim egy pusztító járványban meghaltak. Atyám és anyám (aki addigra betért a zsidó közösségbe) felmentek Szalonikibe. Itt születtem meg én, Jákob ben Malachi 5230-ban.

- Mindezt azért mondtam el neked Abraham, hogy tudd, ha nőtelen és gyermektelen maradsz, döntésszel őseid munkálkodását és reménységét teszed tönkre. Ott kell lennie ugyanis ivadékainknak, amikor eljön a Messiás! Tudd, hogy:

„A véneknek ékessége az unokák, és a fiaknak ékessége az atyák.”\*

\* Péld 17,6

Abraham visszatért Budára, és hónapokig gondolkodott a hallottakon. 1554 tavaszán Jákob találkozott egy utazóval, akit Hans Derschwamnak

hívtak. Ez a Hans utazását könyvben örökítette meg, ezért Jákob segített neki a budai zsinagóga leírásában. Hans megtartotta ígéretét: amikor megjelent a könyve, nem említette meg Jákobnak a nevét.

1554. július 10-én hajnalban örökre elaludt Konstantinápolyban Jákob ben Malachi. Teste már kihűlt, amikor aznap délután leégett a Budai-zsinagóga. Barátai kísérték utolsó útjára:

*Gyászol a must, elhervad a szőlő,  
és sóhajtnak minden vidám szívűek.*

\* Ésa 24.7

Temetésén érkezett a levél Abrahamtól, amelyben Abraham a bocsánatáért esedezik, mert a tőle kapott szelence egy hajóúton a kezéből kiesve a folyóba zuhant.

Nikápolyban Szelim nagyobbik fia, a megbízhatatlan Mehemed felnyitotta a ládikát. Amikor visszazárta, már csak a számára ismeretlen ház rajzát őrizte a pecsét.

*Megkívánják a mezőket és elrabolják,  
és a házakat és elszedik;  
és nyomorgatják a gazdát,  
és az ő házanépét az embert  
és az ő örökségét!\**

\* Mik 2.2